

11/05/2026 (M)

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

4	5	0	5	2
---	---	---	---	---

Exam. Code :

1	1	0	2
---	---	---	---

B.Ed. (Gen.) 2nd Semester
(2056)

UNDERSTANDING THE LEARNER

(Same for CDOE Candidates of 2nd Sem.)

Paper : F-2.2 (In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 40

Note :- Do any **one** question each from Units (I-IV). All questions carry equal marks. Unit-V is compulsory.

UNIT—I

1. What do you understand by Learning? Explain the difference between classical and operant conditioning theory of learning. 8
2. What is transfer of learning? Explain the theory of identical elements in transfer of learning. 8

UNIT—II

3. Discuss the various intelligence tests and highlight the uses and limitations of intelligence tests in educational settings. 8
4. What is the role of creativity in an individual's life? How can we assess the creativity? 8

UNIT—III

5. What do you mean by Personality? Discuss determinants of Personality. 8
6. Describe the role of motivation in an individual's life. How the achievement can be enhanced through motivation? 8

UNIT—IV

7. Define Education of Children with Special Needs. Discuss intervention strategies for Gifted Children. 8
8. Calculate the Mean and Standard Deviation (Ungrouped Data)
The following are the IQ scores of 8 students :
90, 85, 88, 92, 95, 85, 89, 91 8

UNIT—V

9. Short answer type questions :
 - A. Explain Mental Health
 - B. Various Motivational Techniques
 - C. Factors affecting personality
 - D. Importance of classical conditioning theory of learning

4×2=8

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- प्रत्येक यूनिट (I-IV) में से कोई एक प्रश्न हल करें। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं। यूनिट-V अनिवार्य है।

यूनिट-I

1. अधिगम से आपका क्या तात्पर्य है? अधिगम के शास्त्रीय और क्रियात्मक सिद्धांत में अंतर स्पष्ट कीजिए। 8
2. अधिगम का स्थानांतरण क्या है? अधिगम के स्थानांतरण में समरूप तत्वों के सिद्धांत को स्पष्ट कीजिए। 8

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਵਿਭਿੰਨ ਬੁੱਧਿ ਪਰੀਖਣਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਓ ਐਰ ਸ਼ੈਕਸਿਕ ਪਰਿਵੇਸ਼ ਮੇਂ ਬੁੱਧਿ ਪਰੀਖਣਾਂ ਕੇ ਉਪਯੋਗ ਐਰ ਸੀਮਾਓਂ ਪਰ ਪਰਕਾਸ਼ ਡਾਲਿਓ। 8
4. ਕਿਸੀ ਵਿਯਕਤਿ ਕੇ ਜੀਵਨ ਮੇਂ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਕੀ ਕਯਾ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ? ਹਮ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਕਾ ਆਕਲਨ ਕੈਸੇ ਕਰ ਸਕਤੇ ਹੈਂ? 8

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਵਿਯਕਤਿਵ ਸੇ ਆਪਕਾ ਕਯਾ ਤਾਤਪਰਯ ਹੈ? ਵਿਯਕਤਿਵ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰਕੋਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਓ। 8
6. ਕਿਸੀ ਵਿਯਕਤਿ ਕੇ ਜੀਵਨ ਮੇਂ ਪਰੇਰਨਾ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕਾ ਵਰਨਨ ਕੀਜ਼ਿਓ। ਪਰੇਰਨਾ ਕੇ ਮਾਧਯਮ ਸੇ ਉਪਲਬਧਿ ਕੋ ਕੈਸੇ ਬਢਾਯਾ ਜਾ ਸਕਤਾ ਹੈ? 8

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਵਾਲੇ ਬਚ੍ਯੋਂ ਕੀ ਸ਼ਿਕਸ਼ਾ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਜ਼ਿਓ। ਪਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਬਚ੍ਯੋਂ ਕੇ ਲਿਓ ਹਸਤਕਸ਼ੇਪ ਰਣਨੀਤਿਯੋਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਜ਼ਿਓ। 8

8. ਮਾਧਯ ਐਰ ਮਾਨਕ ਵਿਚਲਨ ਕੀ ਗਣਨਾ ਕੀਜ਼ਿਓ (ਅਵਗੰਧਿਤ ਡੇਟਾ) :

ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ 8 ਛਾਤਰੋਂ ਕੇ IQ ਅੰਕ ਹੈਂ :

90, 85, 88, 92, 95, 85, 89, 91

8

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਲਘੁ ਉਤਰ ਪਰਕਾਰ ਕਾ ਪਰਸ਼ਨ :

A. ਮਾਨਸਿਕ ਸਵਾਸਥਯ ਕੀ ਵਿਆਖਯਾ ਕੀਜ਼ਿਓ

B. ਵਿਭਿੰਨ ਪਰੇਰਕ ਤਕਨੀਕੋਂ

C. ਵਿਯਕਤਿਵ ਕੋ ਪਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨੇ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ

D. ਅਧਿਗਮ ਕੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀਯ ਅਨੁਕੂਲਨ ਸਿਧਾਂਤ ਕਾ ਮਹਤਵ $4 \times 2 = 8$

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ (I-IV) ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਸਿੱਖਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਅਤੇ ਉਪਰੇਟ ਕੰਡੀਸ਼ਨਿੰਗ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਮਝਾਓ। 8
2. ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀ ਹੈ ? ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 8

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁੱਧੀ ਟੈਸਟਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੈਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧੀ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 8
4. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ ? ਅਸੀਂ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ? 8

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8
6. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 8

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਰਣਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 8
8. ਔਸਤ ਅਤੇ ਮਿਆਰੀ ਭਟਕਣਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ (ਅਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਡੇਟਾ) :
8 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ IQ ਸਕੋਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ :
90, 85, 88, 92, 95, 85, 89, 91 8

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਲਘੂ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :
A. ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ
B. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਤਕਨੀਕਾਂ
C. ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ
D. ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਕਲਾਸੀਕਲ ਕੰਡੀਸ਼ਨਿੰਗ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ। $4 \times 2 = 8$